§ 70

2024/507 Samråd Ny regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen, april 2024, RS 2024-0344

Ärendebeskrivning
Ärendet utgör kulturnämndens remissvar på samrådshandlingen för Ny regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen, RS 2024–0344, som har inkommit från regionledningskontoret.

Beslutsunderlag
Föreliggande tjänsteutlåtande KN 2024/507
Yttrande över samrådsförslaget, KN 2024/507
Bilaga - Beräkning av demografiskt bostadsbehov
Bilaga - Samlad konsekvensbedömning
Ny regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen

Yrkanden
Ordföranden yrkar bifall till kulturförvaltningens förslag till beslut

Beslut
1. Att godta förvaltningens förslag till yttrande och sända detsamma till regionledningskontoret senast den 30 september.

Deltar ej i beslutet
[redacted] (M) anmäler att Moderaterna ej deltar i beslutet

Expedieras till
Kulturnämndens remissvar översänds till regionledningskontoret senast den 30 september 2024.

Region Stockholm

Kulturförvaltningen
Avdelningen för strategisk samordning

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2024-09-03

Diarienummer:
KN 2024/507

Handläggare:
[redacted]

Remissvar på samrådsförslaget Ny regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen

Ärendebeskrivning

Ärendet utgör kulturnämndens remissvar på samrådshandlingen för Ny regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen, RS 2024-0344, som har inkommit från regionledningskontoret.

Beslutsunderlag

Föreliggande tjänsteutlåtande KN 2024/507
Yttrande över samrådsförslaget, KN 2024/507
Bilaga - Beräkning av demografiskt bostadsbehov
Bilaga - Samlad konsekvensbedömning
Ny regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen

Förslag till beslut

Kulturnämnden beslutar följande.

1. Att godta förvaltningens förslag till yttrande och sända detsamma till regionledningskontoret senast den 30 september.

Kulturförvaltningens förslag och motivering

1.1 Bakgrund

Den nuvarande regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen, RUFS 2050, upphör att gälla i oktober 2026. Uppdraget att revidera och uppdatera denna gavs i Region Stockholms budget för år 2022 (RS 2020-0775). I juni 2023 beslutade regionstyrelsen om inriktningen för den nya utvecklingsplanen. Denna beskriver övergripande ramar och struktur, och grundar sig dels i det politiska uppdraget, dels i de dialoger och analyser som dittills genomförts.

Sedan hösten 2022 har Region Stockholm fört dialog med kommuner och andra regionala aktörer om den framtida utvecklingen av Stockholmsregionen. Under perioden 10 april–30 september 2024 är samrådsförslaget ute på remiss. Under hösten 2024 ska regionen sammanställa de synpunkter som kommit in under remisstiden. Därefter prioriterar och reviderar regionen innehållet ytterligare inför det granskningsförslag som ska remitteras under våren 2025. De slutliga justeringarna genomförs därefter inför det planerade antagandet av den nya regionala utvecklingsplanen i regionfullmäktige i maj 2026.

Bilagor:

Kulturförvaltningen har under 2023-2024 deltagit på olika nivåer i det interna styrgrupps- och skrivarbetet samt även medverkat i de externa dialoger med kommuner och aktörer ur civilsamhället, där kulturnämndens ansvarsområden har omfattats av frågeställningarna.

Den regionala utvecklingsplanen är både en regional utvecklingsstrategi, RUS, i enlighet med lagen om regionalt utvecklingsansvar (SFS 2010:630) och en regionplan i enlighet med plan- och bygglagen (SFS 2010:900) och är upprättad med stöd i dessa lagar. Planen är ett verktyg som ger regionala aktörer samsyn kring Stockholmsregionens styrkor, utmaningar, mål och prioriteringar. Utvecklingsplanen skapar möjlighet för ett gemensamt ansvar och samverkan samt bidrar till strävan att uppnå visionen om att Stockholmsregionen ska vara Europas mest attraktiva och hållbara storstadsregion att bo, leva och verka i.

Den regionala visionen konkretiseras i tre övergripande mål för Stockholmsregionens utveckling:

- En jämlik, trygg och inkluderande region med god livsmiljö
- En ledande kunskaps- och tillväxtregion
- En tillgänglig och robust region utan klimatpåverkande utsläpp

De övergripande målen beskriver ett önskvärt läge år 2060 och tydliggör utvecklingsplanens förhållande och bidrag till hållbar utveckling.

Till varje övergripande mål föreslås ett antal mål som förtydligar ambitionen och viljeinriktningen för Stockholmsregionens utveckling fram till 2040. För respektive övergripande mål föreslås även ett antal prioriteringar som kortfattat beskriver vad Stockholmsregionens aktörer behöver göra för att uppfylla visionen och nå målen. Befintliga och kommande regionala strategier, såsom exempelvis Kulturstrategi för Stockholmsregionen, fortsätter att förtydliga den regionala utvecklingsplanen inom regionens fyra kärnverksamheter.

1.2 Kulturområdet i samrådsförslaget

Kulturnämndens område, i dess bredd omfattande såväl kultur, kulturmiljö, folkbildning, idrott och föreningsliv, omnämns inte direkt i något av samrådsförslagets mål eller prioriteringar. Kulturområdet omfattas och omnämns dock i flera delar av dokumentet, framför allt inom målområdet ”En jämlik, trygg och inkluderande region med god livsmiljö” (sid 20) och dess underliggande mål ” Goda livsmiljöer där invånare trivs och känner delaktighet i samhällsutvecklingen” samt flera av de underliggande prioriteringarna till målet.

Inom prioriteringen ”Utveckla attraktiva livsmiljöer och nyttja lägen med god kollektivtrafik” skrivs bland annat fram att: ”Närhet till bland annat natur, kultur, service och arbetsplatser samt gestaltade miljöer med offentlig konst och funktioner för lek och rekreation är exempel på vad som kan bidra till attraktiva livsmiljöer.” Här står även att läsa att ”Mångfalden av landskap och kulturmiljöer med stora kulturhistoriska värden bidrar till Stockholmsregionens identitet och attraktionskraft. Kulturarvet är en viktig kvalitet som bidrar till god livsmiljö.” (sid 21)

Inom prioriteringen ”Stärkta livsvillkor” anges bland annat att Stockholmsregionens aktörer ska ”stärka möjligheterna att ta del av folkbibliotek, öppna motionsområden, kultur-, idrotts- och föreningsverksamhet. Insatserna ska särskilt riktas så att fler barn och unga kan ta del av utbudet.” Här anges även att en mer jämlik tillgång till ”välfärdstjänster”, inkluderande även offentligt finansierad kultur- och fritidsverksamhet, behöver främjas, ”särskilt i de områden där behoven är som störst. (sid 22)

Kultur och folkbildning berörs även under prioriteringen ”Verka för ökad trygghet och framtidstro” i skrivningen: ” För att värna om demokratin behöver fler invånare vilja och kunna vara delaktiga i civilsamhället och samhällsutvecklingen. Genom att stärka barn- och ungdomsperspektivet ökar möjligheterna för barn och unga att göra sina röster hörda.” Här anges även att Stockholmsregionens aktörer ska ”stötta civilsamhällets aktörer och verka för att grundfinansiering av kultur, folkbildning och föreningsliv följer samhällets kostnads- och utgiftsutveckling.” (sid 23)

Vidare under prioriteringen ” Vidareutveckla de regionala stadskärnorna” finns skrivningen: ” Genom att stärka de regionala stadskärnorna som nav för viktiga funktioner – till exempel större arbetsplatser, utbildning, vård, samhällsservice, kultur och idrott – ökar närheten till dessa för fler invånare, framför allt i delar av länet där tillgången idag är låg.”. (sid 24) I samband med detta kan också nämnas att kulturförvaltningen deltar i regionledningskontorets arbete med att ta fram handlingsplaner för de regionala stadskärnorna, i vilka ”kulturen särskilt ska beaktas” i enlighet med regionfullmäktiges uppdrag.

Kulturområdet omfattas också av målet ”En ledande kunskaps- och tillväxtregion”. Inom prioriteringen ”Stärk Stockholmsregionens attraktionskraft” beskrivs inledningsvis att ”Med sin unika kombination av stadsliv, natur och skärgård, innovativt näringsliv och stort kultur- och nöjesutbud lockar Stockholmsregionen internationella företag, investeringar, talanger och besökare.”. (sid 28) De kulturella och kreativa branscherna (KKB) är sedan tidigare utpekade som ett av regionens sju styrkeområden inom

näringslivet och pekas ut som centrala under prioriteringen ”Underlätta företagande och stärk små och medelstora företag”. Här står att Stockholmsregionens aktörer ska ”underlätta för besöksnäringen och de kreativa och kulturella branscherna så att de kan utöka sitt tjänsteutbud i staden och erbjuda fler hållbara besöksmål året runt på landsbygden och i skärgården.” (sid 30)

Under ”Stärk Stockholmsregionens internationella position inom forskning och innovation” anges bland annat att ”tvärvetenskaplig samverkan kan leda till banbrytande resultat” samt ”…arbetssätt som bidrar till att lösa samhällsutmaningar.” (s. 31) Här vill kulturnämnden påtala den resurs som kulturarvsfältet utgör avseende hållbarhetsfrågor avseende exempelvis identitet och återbruk. Kulturnämnden bidrar gärna i utvecklingsarbetet i enlighet med Region Stockholms hållbarhetsstrategi.

Inom prioriteringen ”Stärk kopplingen mellan utbildning och arbetsmarknad” fastslås att Stockholmsregionens aktörer ska ”främja folkbildning som bidrar till utjämnande av utbildningsklyftor” som ett led i att motverka den kompetensförsörjningsbrist som råder inom många branscher inom regionen. (sid 34)

I utvecklingsplanens kapitel 4, ”Stockholmsregionens rumsliga inriktning”, där den så kallade plankartan beskrivs, utpekas kulturmiljöer och kultur- och fritidsanläggningar som ”mellankommunala frågor av regional betydelse” i egenskap av att vara frågor som behöver behandlas gemensamt i planeringshänsyn och i beslut som rör mark- och vattenanvändning. (sid 46) Här anges även att ”…välfärdstjänster, kultur- och fritidsaktiviteter samt till natur- och kulturmiljöer” också är funktioner som ska tas hänsyn till i utvecklingen av den regionalt prioriterade bebyggelsestrukturen, där det utifrån platsers strukturtyp ska finnas en viss närhet och tillgänglighet till dessa och andra utpekade funktioner, med prioritet för bebyggelselägen med närhet till kollektivtrafik. (sid 48) För flera av strukturtyperna – den centrala stadskärnan, de regionala stadskärnorna, strategiska centrumlägen och för landsbygdsnoder – finns skrivningar som pekar på vikten av att utveckla välfärdstjänster, omfattande även konstnärlig, kulturell och fritidsverksamhet utifrån platsens befintliga identitet och andra förutsättningar för att stärka attraktiviteten och den goda livsmiljön. (sid 51 ff)

Vidare anges under denna rubrik att: ”Bebyggelseutvecklingen ska främja hälsosamma och attraktiva livsmiljöer. Genom en medvetenhet om platsens värden, till exempel kulturmiljövärden och naturvärden, kan ny bebyggelse bidra till att stärka platsens identitet och attraktivitet. Därför är det av stor vikt att planeringen utgår från kunskap om befintliga värden och hur dessa kan omhändertas och utvecklas.”(sid 50)

1.3 Sammanfattning av yttrande

Sedan tidigare finns inom Region Stockholm följande strategier framtagna inom kulturnämndens ansvarsområden, antagna av regionfullmäktige: Kulturstrategi för Stockholmsregionen, Folkbildningsstrategi för Stockholmsregionen samt Fysisk aktivitet- och idrottstrategi för Stockholmsregionen. Kulturförvaltningen pekar övergripande på vikten och behovet av de antagna strategierna i syfte att fördjupa och förtydliga perspektiven i den regionala utvecklingsplanen kopplat till kultur, folkbildning samt idrott och fysisk aktivitet.

Kultur, kulturmiljö, folkbildning, idrott och föreningsliv, lyfts inte fram specifikt i något av samrådsförslagets mål eller prioriteringar. Kulturområdet omfattas och omnämns dock i flera delar av förslaget, framför allt inom målområdet ”En jämlik, trygg och inkluderande region med god livsmiljö” (sid 20) och dess underliggande mål ” Goda livsmiljöer där invånare trivs och känner delaktighet i samhällsutvecklingen” samt flera av de underliggande prioriteringarna kopplade till målet. Kulturförvaltningen menar att en komplettering bland prioriteringarna som förslagsvis kan lyda: ”Ta tillvara kultur och kulturmiljö som en resurs i samhällsutvecklingen” vore önskvärd. Kompletteringen svarar direkt mot ett av insatsområdena i kulturstrategin.

Kulturförvaltningen är i huvudsak positiv till samrådsförslaget och de styrkor och långsiktiga utmaningar som beskrivs. Vad gäller de specifika skrivningar som berör kulturnämndens verksamhetsområde anser dock förvaltningen att det råder viss obalans mellan de relativt utvecklade beskrivningarna av å ena sidan kultur som ett utbud (tjänster, mötesplatser och upplevelser med mera) och å andra sidan kultur som utövning (arbete och fritidssyssla) och samhällsutvecklande kraft (främjare av bland annat livskvalitet, bildning, trygghet och gemenskap). För att vara ”Europas mest attraktiva och hållbara storstadsregion” behövs också attraktiva och hållbara förutsättningar för konstnärer (alla konstområden), kulturproducenter, folkbildningens aktörer och föreningsliv att verka under

Kulturförvaltningen menar att samrådsförslagets vision borde utvecklas till att även omfatta ett besökarperspektiv. Ett förslag till utveckling skulle kunna lyda: ”Stockholmsregionen ska vara Europas mest attraktiva och hållbara storstadsregion att bo, leva och verka i *samt även besöka*.”

Kulturförvaltningen bedömer vidare att utvecklingen med en ökad polarisering genererat allt fler inslag av hat och hot i det offentliga samtalet, inte minst inom den digitala miljön, skulle kunna utvecklas som en del av samrådsförslagets utpekade utmaningar.

Förvaltningen ser positivt på att kulturmiljövärden beaktas i förhållningssätten och bidrar gärna ytterligare. Till granskningsskedet bör handlingen kompletteras med information och tematisk karta avseende kulturmiljö.

Sist saknar förvaltningen ett tydligare omnämnande av det nya politikområdet gestaltad livsmiljö samt vikten av offentlig konst och annan gestaltning.

Ekonomiska konsekvenser av beslutet

Beslutet ger inga övriga ekonomiska konsekvenser för nämnden.

Beslutsexpediering

Kulturnämndens remissvar översänds till regionledningskontoret senast den 30 september 2024.

[redacted]

[redacted]

Avdelningen för strategisk samordning

YTTRANDE
2024-09-03

Diarienummer:
KN 2024/507

Handläggare:
[redacted]

Yttrande över samrådshandling för ny regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen

1.1 Kulturnämndens yttrande

Sedan tidigare finns inom Region Stockholm följande strategier framtagna inom kulturnämndens områden och antagna av regionfullmäktige: Kulturstrategi för Stockholmsregionen, Folkbildningsstrategi för Stockholmsregionen samt Fysisk aktivitet- och idrottstrategi för Stockholmsregionen. Kulturnämnden vill övergripande peka på vikten och behovet av de antagna strategierna i syfte att fördjupa och förtydliga perspektiven i den regionala utvecklingsplanen kopplat till kultur, folkbildning samt idrott och fysisk aktivitet.

I missivbrevet omber regionledningskontoret remissvarande parter att särskilt fokusera på nedan frågeställningar i sina synpunkter:

Styrkor och utmaningar:
- *Har ni synpunkter på de styrkor och långsiktiga utmaningar som beskrivs?*

Kulturnämnden är i huvudsak positiv till samrådsförslaget och de styrkor och långsiktiga utmaningar som beskrivs. Nämnden är även positiv till det kortare och mer lättfattliga formatet.

Vad gäller de specifika skrivningar som berör kulturnämndens verksamhetsområde anser dock nämnden att det råder viss obalans mellan de relativt utvecklade beskrivningarna av å ena sidan kultur som ett utbud (tjänster, mötesplatser och upplevelser med mera) och å andra sidan kultur som utövning (arbete och fritidssyssla) och samhällsutvecklande kraft (främjare av bland annat livskvalitet, bildning, trygghet och gemenskap). För att vara ”Europas mest attraktiva och hållbara storstadsregion” behövs också attraktiva och hållbara förutsättningar för konstnärer (alla konstområden), kulturproducenter, folkbildningens aktörer och föreningsliv att verka under.

Stockholmsregionen har ett rikt och mångfacetterat professionellt kulturliv med hög konstnärlig kvalitet bestående av större institutioner, fria grupper, betydande konsthallar och gallerier, en koncentration av kulturella och kreativa näringar samt fördelen av att en majoritet av landets alla konstnärer (samtliga konstområden) bor och verkar i länet. Kultursektorn i Stockholms län

Region Stockholm
Kulturförvaltningen
Box 38204, 100 64 Stockholm

Telefon: 08-123 378 00
Fax: 08-123 378 09
E-post: registrator.kultur@sll.se

Orgnr: 232100-0016
www.kultur.sll.se

präglas, liksom kultursektorn i stort, av den ekonomiska krisen. Som för samhället i övrigt innebär inflationen påfrestningar för verksamheter som inte sällan kännetecknas av mycket små ekonomiska marginaler där bidragsnivåer och intäkter inte ökar

Tillgången till lokaler och annan infrastruktur för professionell konstnärlig produktion och publik verksamhet är också en utmaning som inte minst har uppmärksammats inom Stockholms stad. Över hela regionen trängs kulturell- och konstnärlig verksamhet ofta undan av mer resursstarka verksamheter samt utbyggnad av bostäder och kontor. Denna samlande strukturella utmaning kräver att alla berörda parter kan enas kring visionen om en attraktiv och hållbar huvudstadsregion, vilket även berör den statliga nivån då kultursektorn i regionen i hög grad utgör ett nav för det samlade svenska kulturlivet och -utbudet. Detta perspektiv skulle förslagsvis kunna utvecklas inom kapitel 2 ”Stärk Stockholmsregionens förutsättningar”, under rubriken ”En ledande kunskaps- och tillväxtregion”. I detta sammanhang skulle det inledningsvis vara värt att också peka på ett kulturutbud som präglas av hög konstnärlig kvalitet.

Kulturnämnden menar att samrådsförslagets vision borde utvecklas till att även omfatta ett besökarperspektiv. Ett förslag till utveckling skulle kunna lyda: ”Stockholmsregionen ska vara Europas mest attraktiva och hållbara storstadsregion att bo, leva och verka i *samt även besöka*.”

- *Hanterar samrådsförslaget de utmaningar vi står inför, däribland klimatförändringar och det förändrade omvärldsläget och dess tänkbara konsekvenser? Vad kan utvecklas?*

Kulturnämnden bedömer vidare att utvecklingen med en ökad polarisering genererat allt fler inslag av hat och hot i det offentliga samtalet, inte minst inom den digitala miljön, skulle kunna utvecklas som en del av samrådsförslagets utpekade utmaningar.

Vision, mål och prioriteringar:

- *Visar vision och mål regionens vilja? Fångar prioriteringarna åtgärder som leder till att vi kan hantera de gemensamma utmaningarna och vidareutveckla regionens styrkor?*
- *Hur kan prioriteringarna utvecklas? Är någon prioritering viktigare än andra och varför? Bör någon prioritering utgå och varför?*

Se kulturnämndens kommentarer ovan apropå behovet av stärkta förutsättningar för professionellt utövande av kultur förslagsvis inom kapitel 2 ”Stärk

Stockholmsregionens förutsättningar", under rubriken "En ledande kunskaps- och tillväxtregion". Kulturnämnden menar vidare att de ovan nämnda strategierna, inte minst Kulturstrategi för Stockholmsregionen, behövs för att fördjupa och synliggöra bilden specifikt på kulturens område.

Kulturnämnden önskar att kulturmiljö synliggörs som en prioritering – antingen genom att komplettera med en ytterligare prioritering som skulle kunna lyda "Ta tillvara kultur och kulturmiljö som en resurs i samhällsutvecklingen." Kompletteringen svarar direkt mot ett av insatsområdena i kulturstrategin. Alternativt kan den befintliga prioriteringen "Stärk regionens vatten- och grönområden" kompletteras med ett tydligare kulturmiljöperspektiv.

Kulturnämnden saknar också ett tydligare omnämnande av det nya politikområdet gestaltad livsmiljö, och kopplat till detta inte minst vikten av offentlig konst och annan gestaltning. Såväl Region Stockholm som kommunerna liksom privata byggherrar i länet gör stora insatser årligen i arbetet med konst och gestaltning i kollektivtrafiken, vårdmiljöer och bostadsbyggande samt allmänna platser.

- *Vilka indikatorer mäter på bästa sätt målen?*

Kulturnämnden har inga synpunkter på eventuella indikatorer.

Rumslig utveckling och plankarta:
- Saknar ni information eller förhållningssätt gällande den rumsliga utvecklingen?
- Hur ser ni på plankartans utformning och tillhörande förhållningssätt?
- Är utgångspunkterna för bebyggelsestrukturens avgränsning tydliga?

Kulturnämnden ser positivt på att kulturvärden lyfts i de generella förhållningssätten samt i de regionalt prioriterade bebyggelsestrukturerna. Det är dock angeläget att till granskningsskedet komplettera med information om det arbete som för närvarande genomförs av kulturförvaltningen, i samverkan med regionledningskontoret, med ett uppdaterat regionalt kunskapsunderlag avseende kulturmiljö samt en tematisk karta. Det är också positivt att natur- och kulturvärden på flera ställen i handlingen lyfts tillsammans då dessa värden ofta överlappar och stärker varandra.

Gemensamt ansvar för den regionala utvecklingen och former för samverkan:
- *Hur ser er organisation på er roll kopplat till den regionala utvecklingen och hur kan er organisation bidra för att vi ska nå planens mål och stärka genomförandet?*

Kulturnämnden bidrar genom sin omfattande bidragsgivning och främjande och samordnande insatser till kulturlivet, folkbildningen och föreningslivet i länet till den övergripande visionen om en attraktiv och hållbar Stockholmsregion. Region Stockholm bidrar också till den offentliga konsten samt till kulturaktiviteter på sjukhus och i kollektivtrafiken. Även länets kommuner och många andra viktiga offentliga, privata och ideella aktörer på nationell, regional och lokal nivå bidrar på ett avgörande sätt till att stärka det regionala kulturlivet, folkbildningen och föreningslivet. Det är dock nämndens bedömning att fler offentliga, privata och ideella parter, också utanför den kulturpolitiska sfären, på olika sätt behöver bidra och samverka för att uppnå den regionala visionen med kulturen som ett viktigt verktyg för andra politikområden.

Kulturnämnden deltar gärna i utvecklingsarbetet med att stärka och integrera kulturmiljöfrågorna i den regionala fysiska planeringen och dess processer.

- *Vilka dialog- och samverkansformer bör vi använda eller utveckla för att kunna agera tillsammans för att nå planens mål och stärka genomförandet?*

Den kultur- och fritidspolitiska dialog som kulturnämnden och dess förvaltning bedriver med kommuner och andra berörda privata och ideella aktörer är välfungerande och uppskattade samt visar att kulturfrågorna i hög grad är en mellankommunal fråga.